

ZARZĄDZENIE Nr KG.BKW.021.42.2020
KOMENDANTA GŁÓWNEGO OCHOTNICZYCH HUFCÓW PRACY
z dnia 30 grudnia 2020 roku

w sprawie Procedury zapewnienia bezpieczeństwa młodzieży i ochrony jej przed krzywdzeniem oraz postępowania w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia uczestników OHP.

Na podstawie § 4 *Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 roku w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy (Dz. U. z 2011 r. Nr 155 poz. 920)* zarządzam, co następuje:

§ 1

Wprowadzam do stosowania we wszystkich jednostkach organizacyjnych OHP dokument pn. *„Procedura zapewnienia bezpieczeństwa młodzieży i ochrony jej przed krzywdzeniem oraz postępowania w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia uczestników OHP.”*

§ 2

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

**KOMENDANT GŁÓWNY
OCHOTNICZYCH HUFCÓW PRACY**

/-/ Grzegorz WALTER

**Procedura zapewnienia bezpieczeństwa
młodzieży i ochrony jej przed krzywdzeniem
oraz postępowania w sytuacjach zagrożenia
zdrowia i życia uczestników OHP**

SPIS TREŚCI:

Wprowadzenie	3
I. Zasady ochrony młodzieży OHP przed krzywdzeniem i przemocą	4
II. Zasady bezpiecznego pobytu młodzieży na terenie jednostki OHP, poza nią oraz w sieci on-line	7
III. Opieka nad uczestnikami OHP, w tym w porze nocnej	9
IV. Bezpieczeństwo młodzieży w czasie wypoczynku organizowanego przez OHP	12
V. Postępowanie w sytuacjach kryzysowych	15
1. Ogólne zasady postępowania w sytuacjach kryzysowych	15
2. Tryb postępowania w przypadkach zagrożenia uczestników OHP przestępczością i demoralizacją.....	24
1) Agresywne zachowanie uczestnika względem innych ... lub bójka.....	24
2) Akt wandalizmu na terenie jednostki OHP.....	24
3) Uzyskanie informacji, że uczestnik, który nie ukończył 18 lat dopuszcza się aktów przemocy, autoagresji, używa alkoholu lub innych ..., uprawia nierząd	24
4) Uzyskanie informacji, że na terenie jednostki OHP znajduje się uczestnik pod wpływem alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych	25
5) Znalezienie na terenie jednostki OHP substancji przypominającej wyglądem narkotyków	26
6) Podejrzenie, że uczestnik posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyków	26
7) Podejrzenie/stwierdzenie sytuacji krzywdzenia.....	27
8) Uczestnik będący sprawcą czynu karalnego lub przestępstwa na terenie jednostki OHP.....	27
9) Uczestnik który stał się ofiarą czynu karalnego lub przestępstwa na terenie jednostki OHP.....	28
10) Wtargnięcie na teren jednostki OHP osób obcych lub napastników	28
11) Otrzymanie informacji o podłożeniu lub groźbie podłożenia niebezpiecznego ładunku	29
12) Zaistnienie klęski żywiołowej	30
13) Otrzymanie informacji o wystąpieniu choroby zakaźnej/zagrożenia epidemią.....	30
14) Ujawnienie cyberprzemocy wśród uczestników	30
15) Uzyskanie informacji, że uczestnik podjął próbę samobójczą	31
16) Wystąpienie sytuacji kryzysowej, traumatycznej.....	32
17) Wystąpienie zdarzenia będącego zagrożeniem dla zdrowia i życia młodzieży i/lub stanowiącego przypadek szczególnie niebezpieczny, trudny, ciężki lub drastyczny	32
Podstawa prawna (stan prawny na dzień 15 grudnia 2020 r.).....	34
Załączniki:	
1. Potwierdzenie zapoznania pracowników z Procedurą (przykład)	35
2. Potwierdzenie zapoznania rodziców/opiekunów prawnych z Procedurą (przykład).....	36

Wprowadzenie.

Niniejsza procedura jest zbiorem zasad postępowania i procedur zapewniających bezpieczeństwo życia i zdrowia uczestników OHP, mających na celu:

- wzmacnianie bezpiecznego i przyjaznego środowiska w Ochotniczych Hufcach Pracy;
- ochronę młodzieży przed agresją i przemocą ze strony osób dorosłych (w tym rodziców, opiekunów, pracowników instytucji) oraz rówieśników.

Dokument jest jednocześnie ważnym instrumentem rozwoju jednostki OHP oraz deklaracją przestrzegania w niej praw dziecka. Określa sposób reagowania na niepokojące sytuacje i stanowi ujednoczone zasady interwencji w sytuacjach podejrzenia przemocy wobec młodzieży lub zaistniałych zdarzeń zagrażających jej zdrowiu i życiu oraz przestępczością i demoralizacją.

W jednostce OHP, która zapewnia młodzieży bezpieczeństwo i ochronę przed krzywdzeniem:

- nie pracują osoby mogące zagrazać bezpieczeństwu uczestnika OHP;
- pracownicy wiedzą, jak rozpoznawać symptomy krzywdzenia młodzieży oraz jak podejmować interwencję w przypadkach podejrzenia, że uczestnik OHP jest ofiarą przemocy w środowisku OHP, w szkole, w miejscu odbywania przygotowania zawodowego lub w rodzinie;
- uczestnicy OHP dowiadują się, jak unikać zagrożeń w kontaktach z dorosłymi i z rówieśnikami w realnym świecie oraz w internecie;
- uczestnicy OHP mają stały dostęp do informacji, gdzie szukać pomocy w trudnych sytuacjach życiowych;
- rodzice/opiekunowie prawni dowiadują się, jak wychowywać dziecko bez przemocy i uczyć je zasad bezpieczeństwa.

Wojewódzki Komendant OHP/Dyrektor CKiW sprawuje kompleksowy nadzór nad organizacją i realizacją działań WK/CKiW zapewniających bezpieczeństwo młodzieży.

Osoba koordynująca kształcenie i wychowanie odpowiada za właściwą realizację działań WK/CKiW zapewniających bezpieczeństwo młodzieży.

Kierownik jednostki zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki realizacji zadań oraz pobytu młodzieży w HP, OSiW, CKiW, a także warunki uczestnictwa młodzieży w zajęciach organizowanych przez OHP poza obiektami OHP.

Pracownik pedagogiczny odpowiada za realizację działań i bezpieczeństwo uczestnika w czasie sprawowania nad nim opieki.

Każdy pracownik OHP¹ ma obowiązek reagowania na przejawy zagrożenia bezpieczeństwa uczestników OHP.

¹ Ilekroć w *Procedurze* jest mowa o „każdym pracowniku” („personelu”) należy przez to rozumieć osoby zatrudnione na stanowiskach w OHP zgodnie z zasadami etatyżacji, zatrudnione na umowę o pracę/umowę cywilnoprawną lub wykonujące zadania zlecone na terenie jednostki OHP na mocy odrębnych przepisów.

I. Zasady ochrony młodzieży OHP przed krzywdzeniem i przemocą.

Komendant Główny OHP wprowadza procedurę zapewnienia bezpieczeństwa młodzieży i ochrony jej przed krzywdzeniem oraz postępowania w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia uczestników OHP, zgodnie z którą każda jednostka opiekuńczo-wychowawcza OHP jest zobowiązana do stosowania niżej określonych zasad.

- I. Jednostka opiekuńczo-wychowawcza OHP wdraża jednolite dla wszystkich uczestników zasady ochrony młodzieży przed krzywdzeniem i przemocą.
 1. W jednostce OHP funkcjonują zasady zapewnienia bezpieczeństwa młodzieży i ochrony jej przed krzywdzeniem, zgodne z regulaminami organizacyjno-porządkowymi.
 2. Działania jednostki OHP w zakresie bezpieczeństwa są oparte na:
 - a) procedurze zgłaszania podejrzeń oraz podejmowania interwencji, która określa, jakie działanie należy podjąć w sytuacji krzywdzenia uczestnika OHP lub zagrożenia jego bezpieczeństwa ze strony osób dorosłych (w tym rodziców, opiekunów, członków rodziny, pracowników placówki, personelu szkoły, pracodawców) oraz rówieśników;
 - b) zasadach ochrony danych osobowych uczestnika OHP, które określają sposób przechowywania i udostępniania informacji o uczestniku ²;
 - c) zasadach ochrony wizerunku uczestnika OHP, które określają sposób jego utrwalania i udostępniania;
 - d) zasadach dostępu młodzieży do internetu oraz ochrony jej przed szkodliwymi treściami w internecie.
 3. Wszyscy pracownicy jednostki OHP, w tym wolontariusze, stażyści oraz praktykanci, znają treść niniejszej procedury i są zobowiązani do przestrzegania jego zapisów.
 4. Kierownik jednostki OHP jest odpowiedzialny za monitorowanie realizacji procedury i określa zasady jej wdrażania.
 5. W jednostce OHP, na poziomie WK/CKiW, jest wyznaczona osoba odpowiedzialna za monitorowanie bezpieczeństwa sieci komputerowej, a kadra pedagogiczna monitoruje korzystanie z internetu na komputerach będących na wyposażeniu jednostki OHP.
- II. Jednostka OHP monitoruje swoich pracowników w celu zapobiegania krzywdzeniu młodzieży.
 1. Rekrutacja pracowników w jednostce OHP odbywa się według zasad, które obejmują m.in. ocenę przygotowania kandydatów do pracy z dziećmi i młodzieżą oraz

² Ustawa o ochronie danych osobowych (tj.Dz.U.19.0.1781).

sprawdzenie ich referencji lub zasięgnięcie opinii na temat ich dotychczasowej działalności (w pracy zawodowej lub na uczelni).

2. Wszyscy pracownicy mający bezpośredni kontakt z młodzieżą w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych wynikających z realizacji zadań edukacyjnych, w tym wolontariusze, stażyści i praktykanci, złożyli pisemne oświadczenia dotyczące:

a) niekaralności lub braku toczących się wobec nich postępowań karnych lub dyscyplinarnych za umyślne przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu; przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności; przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego; przestępstwo przeciwko rodzinie i opiece, z wyjątkiem przestępstwa określonego w art. 209³ ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.); przestępstwo określone w rozdziale 7 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U.20.0.2050);

b) braku orzeczonego wobec nich zakazu prowadzenia działalności związanej z wychowywaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub opieką nad nimi lub zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu.

3. Kandydaci ubiegający się o zatrudnienie w jednostce OHP, mając bezpośredni kontakt z młodzieżą w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych są zobowiązani, przed nawiązaniem stosunku pracy/jej rozpoczęciem, do przedłożenia informacji z Krajowego Rejestru Karnego⁴.

III. Jednostka OHP tworzy warunki do edukacji pracowników w zakresie ochrony młodzieży przed krzywdzeniem i udzielania jej pomocy w sytuacjach zagrożenia.

1. Osoby rozpoczynające pracę w OHP, jak i wszyscy członkowie obecnego personelu, w tym wolontariusze, stażyści oraz praktykanci zostali zapoznani przez bezpośredniego przełożonego z⁵:

a) niniejszą procedurą;

b) odpowiedzialnością prawną zobowiązującą do podejmowania interwencji w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa młodzieży,

c) symptomami krzywdzenia młodzieży,

³ Art. 209. § 1. Kto uporczywie uchyla się od wykonania ciążącego na nim z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego obowiązku opieki przez niełożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby i przez to naraża ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego, organu pomocy społecznej lub organu podejmującego działania wobec dłużnika alimentacyjnego.

§ 3. Jeżeli pokrzywdzonemu przyznano odpowiednie świadczenia rodzinne albo świadczenia pieniężne wypłacane w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, ściganie odbywa się z urzędu.

⁴ Informacje o uzyskiwaniu informacji/zaświadczeń o niekaralności (w tym przez wolontariuszy) są dostępne na www.gov.pl/web/sprwaiedliwosc/krajowy-rejest-karny

⁵ Zapoznanie się zostało potwierdzone podpisem pracownika.

- d) procedurą *Niebieskiej Karty* (zgodnie z *Rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 13.09.2011 r. w sprawie procedury Niebieskie Karty oraz wzorów formularzy Niebieska Karta*; Dz. U. Nr 209, poz. 1245).
2. Pracownicy jednostki OHP mają łatwy dostęp do danych kontaktowych lokalnych placówek, które zajmują się ochroną młodzieży oraz zapewniają pomoc w nagłych wypadkach, m.in. policji, sądu rodzinnego, centrum interwencji kryzysowej, ośrodka pomocy społecznej lub ochrony zdrowia.
 3. Pracownicy pedagogiczni podnoszą swoje kwalifikacje w zakresie profilaktyki przemocy wobec młodzieży, w tym przemocy rówieśniczej i domowej, zarówno przez udział w szkoleniach organizowanych przez OHP, jak i szkoleniach zewnętrznych oraz samodoskonaleniu.
- IV. Jednostka OHP przekazuje rodzicom/opiekunom prawnym informacje, jakie instytucje mogą im pomóc w zakresie wychowania dzieci bez przemocy oraz ochrony ich przed przemocą i wykorzystywaniem⁶.
1. W jednostce OHP znajduje się widoczna tablica dla rodziców, na której zamieszczane są przydatne informacje na temat: wychowania dzieci bez przemocy, ochrony młodzieży przed przemocą i wykorzystywaniem, zagrożeń bezpieczeństwa młodzieży w internecie, możliwości podnoszenia umiejętności wychowawczych, danych kontaktowych placówek zapewniających pomoc i opiekę w trudnych sytuacjach życiowych.
 2. Wszyscy rodzice/opiekunowie prawni zostali zapoznani z obowiązującą w jednostce OHP procedurą⁷.
- V. Jednostka OHP oferuje młodzieży edukację w zakresie praw dziecka oraz ochrony przed zagrożeniami przemocą i wykorzystywaniem.
1. W każdej grupie wychowawczej wpisane są w roczny plan pracy dydaktyczno-wychowawczo-opiekuńczej lub odbyły się zajęcia z zakresu:
 - a) praw dziecka;
 - b) ochrony przed przemocą oraz wykorzystywaniem;
 - c) profilaktyki przemocy rówieśniczej;
 - d) zagrożeń bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w internecie (w tym zagrożeniem pedofilią).
 2. W każdej grupie wychowawczej młodzież została poinformowana, do kogo może się zgłosić po pomoc i poradę w przypadku krzywdzenia lub wykorzystywania.
 3. W jednostce OHP:
 - a) dostępne są dla młodzieży materiały edukacyjne w zakresie: praw dziecka oraz ochrony przed zagrożeniami przemocą i wykorzystywaniem seksualnym oraz

⁶ OHP są zobowiązane do współdziałania z rodzicami/opiekunami prawnymi, zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy* (§ 1 ust. 1 pkt 5 - Dz.U.11.920.155).

⁷ W trakcie rekrutacji, w ramach spotkań grupowych bądź indywidualnych rodzice/opiekunowie prawni otrzymują informacje na temat obowiązujących zasad. **Jednostka OHP posiada udokumentowane potwierdzenie przyjęcia przez rodziców/opiekunów prawnych do wiadomości przedmiotowych procedur.**

zasad bezpieczeństwa w internecie (np. broszury, ulotki, książki, artykuły prasowe, etc.);

- b) wyeksponowane są, poprzez umieszczenie w miejscach dostępnych dla każdego uczestnika, informacje dla młodzieży nt. możliwości uzyskania pomocy w trudnej sytuacji, w tym numery bezpłatnych „telefonów zaufania” dla dzieci i młodzieży;
- c) realizowany jest co najmniej jeden **program wychowawczy** obejmujący zagadnienia z zakresu przeciwdziałania krzywdzeniu dzieci i młodzieży, zawierający elementy związane z bezpieczeństwem (w tym bezpieczeństwem w internecie) oraz działania pozwalające na zdiagnozowanie występowania symptomów krzywdzenia dzieci;
- d) prowadzone są działania mające na celu podnoszenie świadomości o zagrożeniach terrorystycznych (np. szkolenia kadry i młodzieży, symulacje i rekonstrukcje zdarzeń pod kątem przyjmowania właściwych postaw i zachowań na wypadek zagrożeń).

VI. Jednostka OHP monitoruje i okresowo weryfikuje zgodność prowadzonych działań z przyjętymi zasadami ochrony dzieci i młodzieży.

1. Przyjęte zasady i realizowane praktyki ochrony młodzieży są weryfikowane – przynajmniej raz na rok⁸.
2. W ramach monitorowania zasad i praktyk ochrony młodzieży, jednostka OHP konsultuje się z młodzieżą oraz jej rodzicami/opiekunami prawnymi.

II. Zasady bezpiecznego pobytu młodzieży na terenie jednostki OHP, poza nią oraz w sieci on-line.

1. Jednostka opiekuńczo-wychowawcza OHP posiada i stosuje zasady funkcjonowania i bezpiecznego pobytu młodzieży na terenie OHP oraz poza nim. Zasady zapewniają sprawną organizację pracy oraz przepływ informacji pomiędzy organami jednostki i całym środowiskiem społecznym jednostki, a przede wszystkim zapewniają młodzieży bezpieczny pobyt w OHP.
2. Każdy uczestnik OHP wie, jakie grożą mu niebezpieczeństwa i potrafi je rozpoznać. Zdolny jest do samokontroli i zachowania zgodnie z ustanowionymi zasadami, które określają:
 - a) prawa uczestników gwarantujące przestrzeganie ich przez kadre;
 - b) obowiązki uczestników, będące zbiorem zobowiązań, z wykonania których są

⁸ Weryfikacja odbywa się poprzez analizę procedury. Wnioski z tej analizy przedstawiane są w części opisowej rocznego sprawozdania z realizacji zadań w ramach pracy opiekuńczo-wychowawczej.

- rozliczani;
- c) reguły współżycia w jednostce OHP, w tym zasady zachowania podczas zajęć oraz uroczystości, zasady korzystania z pomieszczeń i terenu jednostki oraz jej urządzeń i sprzętu.
3. Zasady bezpiecznego pobytu młodzieży w OHP określają:
- a) organizację zajęć wychowawczych i uroczystości oraz udział w nich młodzieży;
 - b) organizację wycieczek (w tym obowiązki opiekunów wycieczki, zasady bezpieczeństwa wycieczek);
 - c) radzenie sobie w sytuacjach prześladowania, agresji i przemocy, naruszania tożsamości i godności uczestnika OHP;
 - d) korzystanie z nowych technologii i sieci on-line;
 - e) używanie urządzeń elektronicznych i użytkowanie wyposażenia i sprzętu jednostki OHP;
 - f) przestrzeganie terminów kompleksowego przeglądu stanu bezpieczeństwa jednostki OHP, w tym bezpieczeństwa pomieszczeń, urządzeń, sprzętu, drogi ewakuacyjnej;
 - g) funkcjonowanie pomieszczeń wchodzących w skład obiektu OHP;
 - h) odwiedziny uczestnika OHP przez rodzinę i osoby niespokrewnione;
 - i) określenie, w systemie gradacji, konsekwencji nieprzestrzegania ustalonych zasad;
 - j) sposób prezentacji zasad i efektów ich respektowania;
 - k) ewaluację rozwiązań proceduralnych, w tym monitorowanie i weryfikację, oraz tryb wprowadzania zmian.
4. Celem zasad bezpiecznego pobytu młodzieży w OHP jest:
- a) kształtowanie postawy rozwagi i ostrożności w różnych sytuacjach;
 - b) poznanie przez uczestnika miejsc i sytuacji niebezpiecznych;
 - c) integrowanie grup wychowawczych;
 - d) bezpieczne korzystanie z cyberprzestrzeni;
 - e) kształtowanie umiejętności współpracy i współdziałania w grupie;
 - f) wspieranie rodziców/opiekunów prawnych w procesie wychowawczym;
 - g) wzmacnianie bezpieczeństwa młodzieży OHP.
5. W jednostce OHP tworzone są warunki do:
- a) szkoleń pracowników z zakresu postępowania w sytuacjach zagrożenia;
 - b) działań podnoszących wiedzę i umiejętności młodzieży w zakresie reagowania w sytuacjach zagrożenia;
 - c) upowszechniania zdrowego odżywiania, zgodnego z zasadami racjonalnego żywienia;
 - d) upowszechniania wiedzy dotyczącej bezpieczeństwa.
6. Funkcjonowanie zasad bezpiecznego pobytu młodzieży na terenie OHP, poza nim oraz w sieci on-line kształtuje postawy, świadomość i nawyki bezpiecznego zachowania. Uczestnik OHP:

- a) zna:
- podstawowe zasady bezpiecznego zachowania, w tym główne przepisy ruchu drogowego;
 - zasady bezpiecznego wypoczynku;
 - zasady bezpiecznego korzystania z nowych technologii i użytkowania sieci on-line;
 - numery i zasady funkcjonowania połączeń alarmowych oraz połączeń o tzw. walorach społecznych, służących dobru społeczeństwa;
 - różne aspekty kulturowe ze względu na pochodzenie, kolor skóry, wyznanie, poglądy, normy, obyczaje i tradycje;
- b) rozumie:
- konieczność przestrzegania zasad bezpiecznego zachowania;
 - znaczenie bezpiecznych zachowań;
 - odpowiedzialność za bezpieczeństwo swoje i innych osób;
 - związek między zachowaniem człowieka a zagrożeniem dla jego zdrowia i życia;
 - skutki niebezpiecznych zachowań w sieci on-line (w tym cyberprzemoc, sexting, stalking, nadużywanie internetu, niebezpieczne kontakty, naruszenie prywatności, komercja on-line, hejt, „mowa nienawiści”);
 - potrzebę tolerancji zachowań związanych z różnymi kulturami;
- c) potrafi:
- respektować obowiązujące zasady bezpiecznego zachowania;
 - bezpiecznie zachować się w sytuacjach zagrażających zdrowiu i życiu oraz przestępczością i demoralizacją;
 - dostrzegać niebezpieczne sytuacje i zwracać się o pomoc w sytuacjach zagrożenia;
 - użytkować bezpiecznie nowe technologie i sieć on-line;
 - tolerować występujące aspekty kulturowe.

III. Opieka nad uczestnikami OHP, w tym w porze nocnej.

Procedura stanowi ramowy schemat postępowania opiekuńczo-wychowawczego kadry OHP, w tym w porze nocnej. Decyzję o uszczegółowionych działaniach w odniesieniu do konkretnych sytuacji podejmuje Kierownik jednostki OHP. Odbywa się to zarówno w przypadku dyżurów nocnych kadry, jak i pracy wychowawczej w czasie, gdy młodzież znajduje się pod opieką wychowawczą OHP.

1. Organizacja i realizacja opieki nad uczestnikami OHP wynika z typu jednostki OHP (HP, OSiW, CKiW).
2. Opieka w porze nocnej jest sprawowana nad uczestnikami OHP odbywającymi kształcenie i przygotowanie zawodowe, przebywającymi w jednostce opiekuńczo-wychowawczej, oferującej pobyt i zakwaterowanie w internacie⁹.
3. Nocna opieka nad uczestnikami OHP trwa w godzinach powszechnie uznawanych ciszą nocną. Są one konkretnie określone w regulaminie internatu, stosownie do specyfiki i organizacji pracy jednostki.
4. Dyżur nocny bezpośrednio na terenie wyodrębnionego jednego budynku/piętra pełni co najmniej jeden pracownik posiadający kwalifikacje pedagogiczne. **Na wypadek nadzwyczajnej potrzeby losowej**, zostaje wezwany do jednostki Kierownik jednostki/Kierownik internatu lub osoba przez niego wskazana, która w razie konieczności przejmuje opiekę nad uczestnikami na czas nieobecności wychowawcy¹⁰.
5. Wychowawca przekazujący opiekę nad młodzieżą osobom pełniącym dyżur nocny, przekazuje pisemną informację dotyczącą stanu liczebnego, stanu zdrowia uczestników oraz informacji o zaistniałych ważniejszych problemach wychowawczych i zdarzeniach traumatycznych.
6. Wychowawca pełniący dyżur nocny, poza opieką nad uczestnikami, zobowiązany jest do:
 - a) zasięgnięcia informacji o stanie liczebnym i stanie zdrowia uczestników;
 - b) wezwania pogotowia/straży pożarnej/policji/etc. w przypadku zaistnienia sytuacji zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu młodzieży;
 - c) natychmiastowego poinformowania Kierownika jednostki/Zastępcy lub Kierownika internatu o zaistniałych zdarzeniach;
 - d) rozwiązywania ewentualnych problemów wychowawczych;
 - e) podejmowania decyzji w bieżących sprawach, stosownie do posiadanych kompetencji;
 - f) pełnienia dyżuru zgodnie z zatwierdzonym grafikiem.
7. Do obowiązków wychowawcy pełniącego dyżur nocny należy także:
 - a) przebywanie na terenie internatu przez cały czas pełnienia dyżuru;
 - b) regularna i systematyczna kontrola sypialń (nie mniej niż 3 razy w ciągu dyżuru);
 - c) dbałość o bezpieczeństwo i zdrowie uczestników;
 - d) stała obserwacja stanu zdrowia uczestników;
 - e) ewentualne podawanie leków **wyłącznie za zgodą rodziców/opiekunów prawnych oraz zgodnie z zaleceniem lekarskim**¹¹;
 - f) informowanie wychowawców przejmujących opiekę nad uczestnikami o ewentualnych problemach wychowawczych i stanie zdrowia uczestników;

⁹ Dotyczy jednostek opiekuńczo-wychowawczych OHP z miejscami do zakwaterowania.

¹⁰ Rozliczenie ze zobowiązań związanych ze świadczeniem dodatkowej pracy następuje wyłącznie w sytuacji, gdy wskazana osoba rzeczywiście została wezwana i świadczyła pracę.

¹¹ W jednostce opiekuńczo-wychowawczej OHP znajduje się oświadczenie woli od rodziców/opiekunów prawnych na wypadek zaistnienia konieczności podania leków uczestnikowi w sytuacjach doraźnych na zalecenie lekarza, wykonania testów na środki odurzające, czy badania alkomatem.

- g) zabezpieczenie kluczy od pomieszczeń na czas nocy;
 - h) wpisywanie na bieżąco uwag o dyżurze do dokumentacji wychowawczej;
 - i) zamknięcie głównych drzwi wejściowych do budynku zgodnie z rozkładem dnia ustalonym w regulaminie jednostki (klucze od wejścia znajdują się u tego wychowawcy).
8. W sytuacji pogorszenia się stanu zdrowia uczestnika, ciężkiego uszkodzenia ciała na skutek nieszczęśliwego wypadku, groźnego i ostro występującego schorzenia, zatrucia, etc., dyżurujący:
- a) udziela pierwszej pomocy przedmedycznej;
 - b) wzywa pogotowie ratunkowe i ew. drugą osobę do pomocy;
 - c) powiadamia Kierownika jednostki/Zastępcę lub Kierownika internatu o zaistniałych zdarzeniach oraz rodziców/opiekunów prawnych uczestnika;
- Jeśli to możliwe zabezpiecza miejsce wypadku/zdarzenia. W przypadku konieczności, po dokonaniu ustaleń z Kierownikiem jednostki, jedzie z uczestnikiem do punktu pomocy medycznej, a na czas jego nieobecności opiekę nad uczestnikami zabezpiecza Kierownik jednostki lub wskazana przez niego osoba¹².*
9. W przypadku powstania pożaru lub innego zagrożenia zachowuje spokój, nie dopuszcza do paniki, postępuje zgodnie z *Instrukcją bhp i p.poż* oraz natychmiast:
- a) alarmuje uczestników znajdujących się w strefie zagrożenia i w razie konieczności rozpoczyna ewakuację obiektu;
 - b) powiadamia straż pożarną/policję oraz Kierownika jednostki/Zastępcę lub Kierownika internatu;
 - c) z chwilą przybycia straży pożarnej/policji podporządkowuje się poleceniom osoby kierującej akcją ratowniczą.
10. Na korytarzach/klatkach schodowych obiektu znajdują się:
- a) gaśnica, oznakowany hydrant, klucze alarmowe, instrukcja p.poż;
 - b) oznakowana droga ewakuacyjna, wyjścia ewakuacyjne i alarmowe;
 - c) spisy numerów telefonów alarmowych.
11. W pokoju wychowawców znajdują się:
- a) spisy numerów telefonów alarmowych, numeru telefonu Kierownika jednostki/Zastępcy, Kierownika internatu, ew. innych pracowników;
 - b) plan sypialń z nazwiskami uczestników;
 - c) apteczka z zestawem środków do udzielania pierwszej pomocy;
 - d) dokumentacja dotycząca funkcjonowania wychowanków oraz grup wychowawczych.
12. W przypadku samowolnego opuszczenia przez uczestnika (zwł. w porze nocnej), grupy wychowawczej, wychowawca powiadamia:
- a) Kierownika jednostki/Zastępcę lub Kierownika internatu;
 - b) rodziców/opiekunów prawnych;

¹² Rozliczenie ze zobowiązań związanych ze świadczeniem dodatkowej pracy następuje wyłącznie w sytuacji, gdy wskazana osoba rzeczywiście została wezwana i świadczyła pracę.

- c) policję.
13. Wszystkie osoby pełniące dyżury nocne zostały przeszkolone w zakresie:
- a) udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej (w szczególności w przypadkach padaczki, astmy, porażen prądem, urazów);
 - b) bhp i p.poż.

IV. Bezpieczeństwo młodzieży w czasie wypoczynku zorganizowanego przez OHP.

1. Ochotnicze Hufce Pracy, samodzielnie lub we współpracy z partnerem zewnętrznym, w ramach realizacji i rozwijania oferty edukacyjnej, mogą być organizatorem wypoczynku dla dzieci i młodzieży.
2. Organizacja i realizacja wypoczynku oraz nadzór nad nim odbywa się zgodnie z zasadami **określonymi w:**
 - a) *Ustawie z dn. 11 września 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz.U15.0.1629);*
 - b) *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dn. 30 marca 2016 r. w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży (Dz.U. Dz.U.16.0.452).*
3. Wypoczynek jest organizowany dla młodzieży w celach rekreacyjnych lub regeneracji sił fizycznych i psychicznych, połączony ze szkoleniem lub pogłębianiem wiedzy, rozwijaniem zainteresowań, uzdolnień lub kompetencji społecznych młodzieży, trwający nieprzerwanie co najmniej 2 dni, w czasie ferii letnich i zimowych oraz wiosennej i zimowej przerwy świątecznej, w kraju lub za granicą, w szczególności w formie kolonii, półkolonii, zimowiska, obozu i biwaku.
4. Przepisom ustawy nie podlega wypoczynek organizowany dla dzieci własnych lub dzieci znajomych przez rodzinę lub osoby znane rodzicom osobiście.¹³
5. Organizacja wypoczynku obejmuje zapewnienie:
 - a) bezpiecznych i higienicznych warunków wypoczynku, w szczególności organizację wypoczynku w obiekcie lub na terenie spełniającym wymagania ochrony przeciwpożarowej, ochrony środowiska oraz warunki higieniczno-sanitarne, określone w przepisach o ochronie przeciwpożarowej, ochronie środowiska i Państwowej Inspekcji Sanitarnej, a w przypadku wypoczynku z udziałem młodzieży niepełnosprawnej – organizuje wypoczynek w obiekcie lub na terenie dostosowanym do potrzeb wynikających z rodzaju niepełnosprawności uczestników wypoczynku;
 - b) kadry wypoczynku stanowiącej:

¹³ Przez rodzinę należy rozumieć osoby spokrewnione albo osoby niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące.

- kierownik wypoczynku i wychowawcy wypoczynku spełniający warunki określone ustawowo oraz w liczbie odpowiedniej do liczby uczestników wypoczynku,
 - trenerzy i instruktorzy sportu, rekreacji, animacji kulturalno-oświatowej, lektorzy języka i inne osoby prowadzące zajęcia podczas wypoczynku (w zależności od programu i zajęć), spełniający ustawowe warunki;
- c) dostępu do opieki medycznej:
- w ramach świadczeń opieki zdrowotnej udzielanych na zasadach określonych w *ustawie z dn. 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych* (tj. Dz.U.20.0.1397 z p.z.)
- l u b
- na podstawie umowy zawartej z lekarzem, pielęgniarką lub ratownikiem medycznym;
- d) programu wypoczynku i zajęć dostosowanych do wieku, zainteresowań i potrzeb uczestników, ich stanu zdrowia, sprawności fizycznej i umiejętności;
- e) żywienia zgodnego z zasadami higieny żywienia określonymi w *ustawie z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia* (t.j.Dz.U.20.0.2021);
- f) bezpiecznego korzystania z wyznaczonego obszaru wodnego zgodnie z *ustawą z dn. 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych* (t.j.Dz.U.20.0.350);
- g) bezpiecznego przebywania w górach oraz na zorganizowanych terenach narciarskich zgodnie z *ustawą z dn. 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich* (t.j.Dz.U.19.0.1084).
6. W przypadku wypoczynku organizowanego za granicą:
- a) organizator ma obowiązek zawrzeć umowę ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia na rzecz uczestników wypoczynku, o ile obowiązek zawarcia takiej umowy nie wynika z odrębnych przepisów;
 - b) co najmniej jedna osoba spośród kadry wypoczynku zna język obcy na poziomie umożliwiającym porozumiewanie się w krajach tranzytowych i kraju docelowym.
7. Organizator wypoczynku jest obowiązany zgłosić kuratorowi oświaty właściwemu ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania organizatora wypoczynku zamiar zorganizowania wypoczynku (z wyjątkiem wypoczynku trwającego **do 3 dni**).
8. Nadzór nad wypoczynkiem organizowanym w kraju sprawuje kurator oświaty właściwy ze względu na miejsce lokalizacji wypoczynku, a nadzór nad wypoczynkiem organizowanym za granicą sprawuje kurator oświaty właściwy ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania organizatora wypoczynku.
9. **W przypadku wystąpienia wypadku podczas zorganizowanego wypoczynku dla młodzieży obowiązuje następująca procedura:**
- a) niezwłoczne udzielenie przez każdą osobę wchodzącą w skład kadry wypoczynku, która powzięta wiadomość o wypadku z udziałem uczestnika wypoczynku,

- poszkodowanemu pierwszej pomocy i zapewnienie mu opieki, a w razie potrzeby powiadomienie podmiotów ustawowo powołanych do niesienia pomocy osobom w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego;
- b) niezwłoczne powiadomienie przez kierownika wypoczynku lub upoważnionego przez niego wychowawcę wypoczynku:
- rodziców /opiekunów prawnych uczestnika, który uległ wypadkowi, albo osobę wskazaną przez pełnoletniego uczestnika wypoczynku w karcie kwalifikacyjnej;
 - organizatora wypoczynku;
 - kuratora oświaty właściwego ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania organizatora wypoczynku oraz kuratora oświaty właściwego ze względu na miejsce lokalizacji wypoczynku;
 - organu prowadzącego szkołę lub placówkę, dyrektora szkoły lub placówki oraz rady rodziców - w przypadku gdy organizatorem wypoczynku jest szkoła lub placówka;
 - prokuratora - w razie wypadku śmiertelnego, ciężkiego lub zbiorowego;
 - państwowego inspektora sanitarnego - w przypadku zatrucia pokarmowego, do którego doszło na terenie kraju;
- c) zabezpieczenie miejsca wypadku do czasu sporządzenia protokołu powypadkowego;
- d) przeprowadzenie przez kierownika wypoczynku lub upoważnionego przez niego wychowawcę wypoczynku postępowania powypadkowego oraz sporządzenie protokołu powypadkowego, który zawiera:
- imię, nazwisko i adres zamieszkania uczestnika, który uległ wypadkowi;
 - okoliczności wypadku;
 - działania podjęte w związku z wypadkiem;
 - skutki wypadku;
 - miejscowość lub miejsce i datę sporządzenia protokołu oraz podpis osoby sporządzającej protokół;
- e) w postępowaniu powypadkowym może uczestniczyć jako obserwator przedstawiciel kuratora oświaty właściwego ze względu na miejsce lokalizacji wypoczynku (ew. także przedstawiciel organu prowadzącego szkołę lub placówkę);
- f) protokół powypadkowy sporządza się w trzech egzemplarzach, po jednym dla rodziców uczestnika, albo pełnoletniego uczestnika, który uległ wypadkowi lub osoby wskazanej przez niego w karcie kwalifikacyjnej, organizatora wypoczynku i kuratora oświaty właściwego ze względu na miejsce lokalizacji wypoczynku (rodzice uczestnika, który uległ wypadkowi, albo pełnoletni uczestnik, który uległ wypadkowi, lub osoba wskazana przez niego w karcie kwalifikacyjnej mogą zgłosić pisemne zastrzeżenia do ustaleń zawartych w protokole powypadkowym w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania. W przypadku stwierdzenia, że zastrzeżenia do ustaleń zawartych w protokole są zasadne

w całości lub w części, kierownik wypoczynku albo upoważniony przez niego wychowawca zmienia lub uzupełnia protokół. W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń do ustaleń zawartych w protokole kierownik albo upoważniony przez niego wychowawca pozostawia protokół bez zmian. Kierownik wypoczynku, w terminie 7 dni od dnia zgłoszenia zastrzeżeń do ustaleń zawartych w protokole, informuje na piśmie osoby, o których mowa w przedmiotowym pkt-ie, o uwzględnieniu w całości lub w części albo nieuwzględnieniu tych zastrzeżeń, wraz z uzasadnieniem).

V. Postępowanie w sytuacjach kryzysowych.

Ogólne zasady postępowania w sytuacjach kryzysowych

1. Zasady postępowania w sytuacjach kryzysowych stanowią narzędzie konsekwentnego, jednolitego, efektywnego reagowania na trudne, zaskakujące, niepokojące sytuacje wychowawcze. Określone procedury są wdrażane **niezwłocznie** i zgodnie z zakresem kompetencji przez personel OHP, który jest podmiotem odpowiedzialnym za bezpieczeństwo młodzieży.
2. Obowiązek reagowania na niepokojące sygnały i zachowania młodych osób obliguje pracowników OHP do:
 - a) wczesnego rozpoznawania i pogłębionego diagnozowania problemów (poznanie, identyfikacja, ustalenie przyczyn);
 - b) prognozowania (przewidywania skutków działań lub ich zaniechania);
 - c) podejmowania oddziaływań (realizacja działań profilaktycznych, wychowawczych, resocjalizacyjnych, korekcyjnych);
 - d) ewaluacji (zbieranie i analizowanie informacji – danych ilościowych i jakościowych, niezbędnych do oceny zasadności, trafności, przydatności oraz efektywności i skuteczności działań, w celu ich usprawnienia, rozwoju, doskonalenia);
 - e) powiadamiania rodziców/opiekunów prawnych oraz instytucji powołanych do czuwania nad bezpieczeństwem i porządkiem publicznym.
3. Ogólny schemat reagowania na sytuacje zagrożenia młodzieży obejmuje:
 - a) okres przed zdarzeniem (działania uprzedzające) obejmujący m.in. omówienie zasad i procedur postępowania, zebranie informacji o skali zjawisk mających wpływ na zdarzenie, identyfikację potencjalnych sprawców i ofiar, poznanie dostępnej infrastruktury i form pomocy, rozpoznanie potrzeb szkoleniowych kadry, przeszkolenie i ćwiczenia w zakresie stosowania procedur i ich wizualizowanie, „oswajanie” z psychologicznymi i fizycznymi konsekwencjami sytuacji, etc.;

- b) okres zdarzenia oraz okres bezpośrednio po zdarzeniu (działania interwencyjne) obejmujący m.in. ochronę, działania formalne – powiadamianie odpowiednich organów, gromadzenie informacji o zdarzeniu i koordynowanie jej przekazu, szacowanie priorytetów, ocenę potrzeb, doraźną pomoc psychologiczno-pedagogiczną, osłabienie ostrych reakcji kryzysowych, etc.;
 - c) okres późniejszy po zdarzeniu (działania naprawcze i kompensacyjne) obejmujący m.in. koordynację współpracy z innymi instytucjami, ocenę potrzeb, opracowanie planu/programu poradnictwa kryzysowego adresowanego do grup narażonych na skutki zdarzenia/poszkodowanych, kierowanie do specjalistów, etc.
4. Działania podejmowane w sytuacjach wystąpienia zachowań przemocowych mają charakter kompleksowy i uwzględniają następujące założenia:
 - a) reagowanie na każdą sytuację, w której występuje agresja i przemoc, (brak reakcji komunikuje akceptację);
 - b) podejmowanie szybkiej i zdecydowanej interwencji;
 - c) wykazywanie troski o uczestnika (dotyczy zarówno ofiary jak i sprawcy), niepotępienie go, ale wskazywanie na zachowania nieaprobowane;
 - d) wnikliwe rozpatrzenie każdej sytuacji;
 - e) współdziałanie z innymi pracownikami i udzielanie sobie wzajemnego wsparcia.
 5. Postępowanie interwencyjne jest taktowne, a osoba podejmująca interwencję unika: agresji fizycznej; agresji słownej (w tym obrażania i zawstydzania); okazywania niepewności; długich monologów i moralizowania; wchodzenia w rolę sprawcy, by mu pokazać, co czuje osoba poszkodowana.
 6. Interwenujący: reaguje stanowczo; mówi prosto i jasno; traktuje sprawcę jako osobę, która może sama wziąć odpowiedzialność za swoje czyny; uniemożliwia rozwój zaistniałego zagrożenia; szanuje uczestnika (mówi o zachowaniu, nie o osobie).
 7. Interwencja jest odnotowana w dokumentacji wychowawczej, w tym w formie **Notatki**¹⁴ zawierającej: opis zdarzenia i jego okoliczności, opis działań podjętych w związku ze zdarzeniem, oszacowanie zdarzenia i jego skutków, informacje o osobach uczestniczących (sprawca, poszkodowany, świadkowie, etc.), trybie pozyskania kluczowych informacji, działania zabezpieczające i informujące, spostrzeżenia i wnioski, sposób monitorowania skutków, inne informacje wynikające ze specyfiki zdarzenia.
 8. Rozmowa z uczestnikiem (uczestnikami) o jego (ich) zachowaniu jest prowadzona z zachowaniem następujących zasad:
 - a) jeżeli w zdarzeniu przemocy uczestniczy więcej niż jedna osoba, rozmowa przeprowadzana jest przede wszystkim z każdym z osobna, zaczynając od lidera grupy;
 - b) miejscem rozmów jest pomieszczenie zapewniające spokój i brak świadków;

¹⁴ **Notatki** dokumentujące zdarzenia są ewidencjonowane w jednostce OHP w sposób usystematyzowany, czytelny i przejrzysty.

- c) sprawca (sprawcy) otrzymuje jasny i jednoznaczny komunikat o braku akceptacji zachowania przemocowego;
 - d) uczestnik jest poinformowany o celu rozmowy, potrzebie spotkania z rodzicami/opiekunami, zapewniony o intencji pomocy ze strony kadry i ma stworzoną szansę wypowiedzenia się na temat zachowania będącego powodem interwencji;
 - e) w czasie rozmowy omówione są z uczestnikiem skutki przejawianych przez niego zachowań;
 - f) wyciszenie waśni i doprowadzenie stron do pojednania.
9. Powszechne znaczenie, w rozumieniu procedury, podstawowych pojęć związanych z problematyką szeroko rozumianego bezpieczeństwa oraz zagrożeń sytuacjami kryzysowymi, przestępczością i demoralizacją:
- agresja** – intencjonalne zachowanie ukierunkowane na zewnątrz lub do wewnątrz, mające na celu spowodowanie szkody fizycznej lub psychicznej;
- autodestrukcja** – agresja skierowana przeciwko sobie, podejmowanie zachowań niekorzystnych, bezpośrednio albo pośrednio zagrażających własnemu zdrowiu lub życiu;
- blog** – serwis internetowy zawierający przemyślenia, osobiste lub tematyczne wpisy, materiały wideo lub zdjęcia, to częsta forma ekspresji internatów, prezentująca zainteresowania, pasje, etc.;
- cyberprzemoc** – przemoc z użyciem nowych technologii, np. obraźliwe sms-y czy e-maile, wpisy na portalach społecznościowych, umieszczanie w internecie zdjęć lub filmów ośmieszających ofiarę, agresywne ataki na czacie lub w ramach grupy dyskusyjnej, regularne elektroniczne przesyłanie nieprzyjemnych wiadomości do ofiary, podszywanie się pod ofiarę (kradzież tożsamości), upublicznianie tajemnic, udostępnianie prywatnych materiałów typu zdjęcia ofiary, śledzenie, nękanie, prowokowanie zachowań i dokumentowanie ich za pomocą zdjęć lub filmów;
- czyn karalny** – czyn zabroniony przez ustawę (tj. Kodeks Karny, Ustawę Karno-Skarbową, Kodeks Wykroczeń lub przepisy karne, innej ustawy) jako przestępstwo lub wykroczenie; nieletni, którzy dopuszczają się czynu karalnego, to tacy, którzy mając ukończone 13 lat, a nieukończone 17 lat, popełnili czyn, który jest zabroniony jako przestępstwo lub wykroczenie;
- debriefing** – spotkanie mające na celu wymianę doświadczeń związanych ze zdarzeniem, normalizację doświadczeń, mobilizację do radzenia sobie ze skutkami zdarzenia, udzielanie informacji o dalszych planach, konsekwencjach, a także monitorowanie stanu poszkodowanych;
- demoralizacja** – stan/proces polegający na odchodzeniu od obowiązujących wartości moralnych, przejawianiu przez nieletniego negatywnych zachowań o znamionach przestępczych i nieprzystosowania społecznego;
- dręczenie** – systematyczne, długotrwałe, prześladowanie, upokarzanie lub wykluczanie z grupy jednej osoby z równoczesnym wykorzystywaniem swojej przewagi;

hejt – obraźliwe, często emocjonalne, negatywnie i złośliwie nacechowane komentarze dotyczące poglądów innych osób, przedmiotów, wydarzeń;

hejter – osoba hejtująca, tj. okazująca negatywny pogląd, krytykująca (poprzez zasoby internetowe) inne osoby lub ich prace;

mowa nienawiści – wszelkie formy wypowiedzi, które szerzą, propagują czy usprawiedliwiają nienawiść (np. rasową, ksenofobię, antysemityzm, inne formy nienawiści bazujące na nietolerancji);

nieletni – w zależności od rodzaju prowadzonego postępowania, wieku osób oraz stosowanego środka wychowawczego lub poprawczego, są to osoby, o których mowa w art. 1 § 2 pkt 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (t.j.Dz.U.18.0.969);

portal społecznościowy – serwis internetowy m.in. Facebook, NK, Twitter, Ask.fm, popularny wśród dzieci i młodzieży, na którym toczy się poważna część życia towarzyskiego młodych osób;

prostytycja – różnorodne w formie kontakty hetero- i homoseksualne uprawiane w celach zarobkowych z większą liczbą osób, wykluczające więź emocjonalną;

przemoc – proces oznaczający przewagę sprawcy nad ofiarą/ofiarami cechujący się nierównowagą sił, długofalowością/cyklicznością zachowań agresywnych;

przestępczość – zbiór czynów zabronionych ustawowo pod groźbą kary;

przestępstwo – czyn zabroniony uznany za zasadniczo społecznie szkodliwy lub społecznie niebezpieczny, zagrożony karą na mocy prawa karnego (nie stanowi przestępstwa czyn zabroniony, którego społeczna szkodliwość jest znikoma);

sekta – grupa społeczna izolująca się od reszty społeczeństwa, mająca własną hierarchię wartości i zespół norm zachowania się, z silnie akcentowaną rolą przywódcy;

sexting – przesyłanie tekstów, zdjęć i filmów o charakterze seksualnym (także osobistych) za pośrednictwem telefonu komórkowego (mms) lub sieci (poczta elektroniczną, poprzez komunikatory internetowe, pozowanie nago przed kamerą on-line);

stalking – uporczywe nękanie powodujące uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia lub istotne naruszenie prywatności, np. śledzenie ofiary, osaczanie jej poprzez ciągłe wizyty, telefony, sms-y, pocztę elektroniczną, podarunki, ciągłe, powtarzające się nagabywanie;

subkultura – zespół zjawisk kulturowych, częściowo autonomiczny wobec kultury dominującej, niezrywający całkowicie związków z tą kulturą; to także nieformalna grupa społeczna, względnie spójna, wyrażająca swoją odrębność;

sytuacja kryzysowa – sytuacja, która wpływa negatywnie na poziom bezpieczeństwa ludzi, mienia w znacznych obszarach lub środowiska, wywołująca znaczne ograniczenia w działaniu właściwych organów administracji publicznej ze względu na nieadekwatność posiadanych sił i środków; to także zbieg zdarzeń zakłócający normalny tryb funkcjonowania społeczności, placówki, państwa lub jednostki, występujący nagle i nieoczekiwanie;

środowisko rodzinne – główne środowisko wychowawcze w życiu człowieka, które stwarza podstawy do rozwoju społecznego i w dużej mierze wpływa na jego przyszłe zachowanie;

wina – ujemna ocena popełnionego czynu i jego sprawcy, który nie zachował się w sposób wymagany przez prawo, gdy był poczytalny i dojrzały

wykorzystywanie/molestowanie seksualne – niepożądane zachowania seksualne jednej osoby wobec drugiej, gdzie sprawca używa siły, grozi lub wykorzystuje ofiarę wbrew jej woli. Celem lub skutkiem takiego działania jest naruszenie godności, poniżenie i/lub upokorzenie. Wykorzystywanie seksualne może przyjmować formę werbalną, pozawerbalną, a także fizyczną. Wykorzystywanie seksualne może dotknąć dorosłych i dzieci, kobiet i mężczyzn, a także ludzi z dowolnego środowiska. Wykorzystywanie dzieci lub innych osób poniżej wieku zgody¹⁵ w celu pobudzenia seksualnego osoby napastującej nazywane jest wykorzystywaniem seksualnym dzieci lub uwiedzeniem osoby nieletniej.

wykroczenie – czyn społecznie szkodliwy, zabroniony przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia pod groźbą kary aresztu, ograniczenia wolności, grzywny lub nagany.

10. Udzielanie informacji o zdarzeniach w jednostce OHP i kontakty z mediami:
 - a) osobą kompetentną do udzielania informacji jest wyłącznie rzecznik prasowy WK OHP/Kierownik jednostki OHP lub osoba przez niego wyznaczona po uzgodnieniu z Wojewódzkim Komendantem OHP;
 - b) Kierownik jednostki OHP może powiadomić media po uzgodnieniu z Wojewódzkim Komendantem OHP;
 - c) Kierownik jednostki OHP dba o to, aby przekazywanie informacji odbywało się tylko od osób do tego upoważnionych, a nie od przypadkowych rozmówców;
 - d) osobom postronnym nie udziela się informacji.
11. W ramach długofalowej pracy profilaktyczno-wychowawczej placówka i policja utrzymują stałą, bieżącą współpracę w zakresie profilaktyki zagrożeń. Koordynatorami tej współpracy są:
 - a) pedagog/psycholog jednostki organizacyjnej OHP;
 - b) specjalista ds. nieletnich i patologii właściwej jednostki policji;
 - c) w przypadku braku w jednostce pedagoga/psychologa, wykonanie zadania przejmuje Kierownik jednostki lub osoba przez niego wskazana.
12. Kierownik jednostki OHP jest zobowiązany do współpracy z dzielnicowym, w rejonie którego znajduje się jednostka OHP.

¹⁵ Wiek zgody/wiek przyzwolenia - ustalony prawnie minimalny wiek, od którego dana osoba jest uznana za zdolną do wyrażenia ważnej prawnie zgody na czynności seksualne z inną osobą. W związku z tym osoba dorosła, która angażuje się w czynności seksualne z osobą młodszą niż wiek przyzwolenia, nie może utrzymywać, że taka czynność seksualna miała miejsce za obopólną zgodą. Czynność seksualna tego rodzaju może być uznana za wykorzystywanie seksualne dzieci czy też tzw. *statutory rape*. Osobę poniżej minimalnego wieku uznaje się za ofiarę, a jej partnera seksualnego za winnego, chyba że oboje są małoletni. Ustanowienie wieku przyzwolenia ma na celu ochronę osoby małoletniej przed zagrożeniami o charakterze seksualnym. W Polsce wiek zgody/pryzwolenia wynosi 15 lat.

13. Pracownicy placówki wyznaczeni do współpracy z policją, specjalistami ds. nieletnich i patologii oraz dzielnicowymi wspólnie ustalają wzajemnie zasady kontaktu, by móc na bieżąco wymieniać informacje i rozwiązywać problemy związane z bezpieczeństwem i dobrem uczestników.
14. W przypadku braku kontaktu z rodzicami/opiekunami prawnymi uczestnika, gdy doszło do zdarzenia nadzwyczajnego, należy mieć na względzie cel nadrzędny – dobro i bezpieczeństwo młodzieży i realizować procedurę oraz jednocześnie wystosować pismo do sądu o wgląd w sytuację rodzinną.
15. W ramach współpracy policji z jednostką OHP organizuje się:
 - a) spotkania pedagogów/psychologów, wychowawców, kierowników jednostek z zaproszonymi specjalistami ds. nieletnich i patologii, podejmujące tematykę zagrożeń przestępczością oraz demoralizacją dzieci i młodzieży;
 - b) spotkania tematyczne młodzieży z udziałem policjantów m.in. na temat odpowiedzialności nieletnich za popełniane czyny karalne, prawnych aspektów narkomanii, wychowania w trzeźwości, zasad bezpieczeństwa, zachowań ryzykownych oraz sposobów unikania zagrożeń;
 - c) informowanie policji o zdarzeniach mających znamiona przestępstwa, stanowiących zagrożenie dla życia i zdrowia uczestników oraz przejawach demoralizacji dzieci i młodzieży;
 - d) pomoc w rozwiązywaniu trudnych, mogących mieć podłoże przestępcze problemów, które zaistniały na terenie placówki;
 - e) wspólny udział w lokalnych programach profilaktycznych związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczestnikom oraz zapobieganiem demoralizacji i przestępczości nieletnich.
16. Działaniami niezbędnymi do osiągnięcia założonych celów są:
 - a) zapoznanie pracowników przez Kierownika jednostki z niniejszą procedurą, a następnie odnotowanie tego faktu¹⁶ (Załącznik);
 - b) respektowanie zapisów ujętych w niniejszej procedurze;
 - c) prowadzenie współpracy OHP z policją w zakresie realizacji zadań określonych w procedurze;
 - d) utrzymywanie stałych kontaktów z policją i Poradniami Psychologiczno – Pedagogicznymi;
 - e) udział kadry w szkoleniach i samodoskonaleniu w zakresie problematyki bezpieczeństwa młodzieży i zagrożeń przestępczością i demoralizacją;
 - f) wczesne diagnozowanie i lokalizowanie zagrożeń;
 - g) wymiana informacji pomiędzy kadrą pedagogiczną OHP o zagrożeniach i zdarzeniach występujących na terenie placówki, w szczególności w przypadkach dotyczących:
 - popełnienia czynu zabronionego regulaminowo lub karalnego;

¹⁶ Szczególną uwagę należy zachować w przypadku pracowników nowo zatrudnionych – każdy pracownik jednostki niezwłocznie po zatrudnieniu pisemnie potwierdza zapoznanie się z procedurą.

- przebywania na wagarach;
 - przebywania bez opieki rodziców lub opiekunów w porze nocnej poza miejscem zamieszkania;
 - zakłócenia spokoju i porządku publicznego;
 - postępowania się nieprzyzwoitym słownictwem;
 - używania alkoholu/in. środków wprowadzających w stan odurzenia;
 - palenia papierosów;
 - uprawiania nierządu;
 - żebrania;
 - innych zachowań naruszających obowiązujące normy społeczne;
 - sytuacji rodzinnej wychowanka, stwierdzonej w czasie wywiadu;
- h) systematyczne i rzetelne realizowanie działań profilaktycznych;
- i) w przypadku odmowy interwencji lub zabrania przez lekarzy/policję uczestnika OHP agresywnego, znajdującego się pod wpływem środków odurzających, pracownik OHP, który przyjmuje służby w jednostce OHP może zażądać pisemnego potwierdzenia o odmowie.
17. Zgodnie art. 63 ustawy Karta Nauczyciela (t.j.Dz.U.19.0.2215) pracownicy zatrudnieni w Ochotniczych Hufcach Pracy na stanowiskach wychowawców, pedagogów oraz na stanowiskach kierowniczych, posiadających kwalifikacje do wykonywania zawodu nauczyciela, (określone w art. 9 ust. 1 pkt 1 ustawy) są chronieni jak funkcjonariusze publiczni.
18. Zadania w zakresie postępowania w sytuacjach zagrożenia uczestników OHP przestępczością i demoralizacją wykonują w ramach swych obowiązków, kierownicy jednostek organizacyjnych Ochotniczych Hufców Pracy: HP, OSiW, CKiW oraz kadra opiekuńczo-wychowawcza tych jednostek.
19. Na szczeblu Komendy Głównej Ochotniczych Hufców Pracy merytoryczną koordynację i nadzór nad kompleksową realizacją zadań sprawuje Komendant Główny OHP lub osoba przez niego wskazana.
20. Na szczeblu wojewódzkim nadzór i koordynację nad realizacją zadań, o których mowa, sprawują Wojewódzcy Komendanci OHP, a w przypadku Centrów Kształcenia i Wychowania – Dyrektorzy.
21. Na terenie poszczególnych jednostek organizacyjnych OHP nadzór i koordynację nad realizacją zadań, o których mowa, sprawuje Kierownik jednostki OHP.
22. Zakres obowiązków pracowników OHP na wypadek zaistnienia sytuacji zagrożenia młodzieży przestępczością i demoralizacją obejmuje:
- a) wychowawca:
- natychmiastowe powiadomienie Kierownika jednostki o zaistniałym fakcie oraz stosownie do zdarzenia – wezwanie pomocy;
 - poinformowanie o zdarzeniu rodziców/opiekunów prawnych uczestników zdarzenia;

- niezwłoczne zidentyfikowanie uczestników potrzebujących pomocy, porady oraz wsparcia specjalistycznego i udzielenie im pomocy;
- eskortowanie do miejsca udzielania pomocy uczestników szczególnie pobudzonych, roztrzęsionych przy zapewnieniu im i pozostałym uczestnikom bezpiecznego miejsca;
- monitorowanie stanu psychofizycznego uczestników;
- towarzyszenie uczestnikom rannym, chorym do czasu przybycia pogotowia/policji/rodziców/opiekunów prawnych;
- angażowanie zespołu w konstruktywne i pożądane formy aktywności (w zależności od zdarzenia);
- osłabianie dolegliwości skutków;
- dokumentowanie, bez zbędnej zwłoki, informacji o zagrożeniach związanych z sytuacjami kryzysowymi;

b) pedagog/psycholog:

- natychmiastowe powiadomienie Kierownika jednostki o zaistniałym fakcie oraz stosownie do zdarzenia – wezwanie pomocy;
- koordynowanie działań związanych z pomocą pedagogiczno-psychologiczną, w tym organizowanie specjalistycznego wsparcia;
- pozostawanie w stałym kontakcie z wychowawcami;
- informowanie rodziców/opiekunów prawnych o konieczności udzielania pomocy i zachęcanie do korzystania z form pomocy;
- pomoc rodzicom/opiekunom prawnym w zrozumieniu reakcji dzieci na zdarzenie;
- pomoc pracownikom jednostki OHP w zakresie reakcji na zdarzenie;

c) kierownik jednostki OHP:

- ustalenie i potwierdzenie rodzaju zdarzenia;
- pozyskanie kluczowych informacji (w tym co się stało, kto był zaangażowany, świadkowie, jak zdarzenie się zaczęło i przebiegało);
- w uzasadnionych sytuacjach – pozyskanie wsparcia, powiadomienie odpowiednich służb i współpraca z nimi;
- koordynowanie respektowania zapisów procedury;
- zapobieganie niebezpieczeństwu, dezinformacji, chaosowi;
- upewnienie się, że pozostali uczestnicy i personel są bezpieczni;
- utrzymywanie kontaktu z personelem i młodzieżą w celu monitorowania sytuacji oraz udzielanie niezbędnych informacji;
- inicjowanie działań naprawczych;
- pisemne i bez zbędnej zwłoki poinformowanie, zgodnie z właściwością Komendanta Wojewódzkiego o sytuacjach wypadków trudnych, ciężkich i/lub zbiorowych oraz podejmowania wspólnie z kadrą i osobami koordynującymi kształcenie i wychowanie działań zmierzających do ustalenia

przyczyn i podłoża zaistniałych sytuacji, a następnie do ich wyeliminowania w przyszłości;

d) osoba koordynująca kształcenie i wychowanie w WK/CKiW:

- podejmowanie w porozumieniu z Kierownikiem jednostki działań zmierzających do ustalenia przyczyn i podłoża zaistniałej sytuacji, a następnie do jej wyeliminowania w przyszłości;
- koordynacja realizacji zadań w podległych jednostkach terenowych (w tym przepływu informacji);
- prowadzenie dokumentacji w aspekcie respektowania procedury;
- opracowywanie okresowych analiz, a w ich wyniku: sporządzanie informacji ze sprawowania nadzoru w zakresie postępowania na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych oraz przypadków zagrożenia przestępczością i demoralizacją oraz przekazywanie ich do Komendy Głównej OHP (w ramach sprawozdania rocznego z realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych);

e) Wojewódzki Komendant OHP/Dyrektor CKiW:

- przyjmowanie informacji o zdarzeniach określonych w procedurze;
- niezwłoczne powiadamianie Komendanta Głównego OHP o każdym zdarzeniu stanowiącym zagrożenie dla zdrowia lub życia uczestników;
- formułowanie zadań dotyczących zapobiegania demoralizacji i przestępczości młodzieży w planach pracy jednostek OHP;
- zapewnienie właściwego przepływu informacji pomiędzy podległymi jednostkami organizacyjnymi OHP;
- nadzór nad realizacją zadań przez komórki ds. kształcenia i wychowania w podległych jednostkach terenowych.

23. Kadra jednostki opiekuńczo-wychowawczej w przypadku istnienia zachowań i sytuacji mogących świadczyć o problemie przemocy w środowisku podejmuje zintensyfikowane działania profilaktyczne, uświadamiające całej społeczności (uczestnikom, rodzicom, wychowawcom i innym pracownikom jednostki) zasady bezpieczeństwa i zagrożenia, w tym płynące z użytkowania różnych technologii komunikacyjnych oraz monitoruje i ewaluuje ich skuteczność.

24. Podejmowane oddziaływania dążą do wyrobienia u młodzieży postawy, w której:

- a) uczestnik sam zgłasza problem przemocy (bycia ofiarą) do wychowawcy lub pedagoga/psychologa/Kierownika jednostki OHP;
- b) w przypadku, gdy uczestnik doświadczył przemocy i nie zgłasza zaistniałego zdarzenia, natomiast był jego świadek/świadkowie, wówczas oni zgłaszają fakt do wychowawcy lub pedagoga / psychologa / Kierownika jednostki OHP;
- c) uczestnik nabywa pewność, że interwencja jest prowadzona w sposób nienaruszający uczestników (ofiary, świadków) na odwet ze strony agresora.

Tryb postępowania w przypadkach zagrożenia uczestników OHP przestępczością i demoralizacją

PRZYPADEK 1: Agresywne zachowanie uczestnika względem innych uczestników, pracowników jednostki OHP lub bójka między uczestnikami OHP.

1. Wydanie nakazu natychmiastowego zaprzestania agresji/bójki, rozdzielenie uczestników (ew. z pomocą innego pracownika).
2. Natychmiastowe powiadomienie Kierownika jednostki, a w przypadku obrażeń na ciele, niepokojącego stanu zdrowia, powiadomienie pogotowia ratunkowego.
3. Przeprowadzenie rozmowy ze sprawcą agresji/uczestnikami bójki, ustalenie przebiegu zdarzenia.
4. Wyciągnięcie konsekwencji wobec sprawcy zgodnie z regulaminem jednostki OHP.
5. Poinformowanie rodziców/opiekunów, a w szczególnych przypadkach lub gdy zachowania agresywne powtarzają się także policji lub sądu rodzinnego.
6. Niezwłoczne udokumentowanie całego zdarzenia.

PRZYPADEK 2: Akt wandalizmu na terenie jednostki OHP.

1. Niezwłoczne powiadomienie Kierownika jednostki OHP.
2. Wyjaśnienie okoliczności zajścia, podjęcie próby ustalenia sprawcy/sprawców i oszacowanie strat.
3. Powiadomienie rodziców/opiekunów uczestnika będącego sprawcą aktu wandalizmu.
4. Wyciągnięcie konsekwencji wobec sprawcy zgodnie z regulaminem jednostki OHP.
5. Naprawienie zniszczonego mienia.
6. Niezwłoczne udokumentowanie całego zdarzenia.

PRZYPADEK 3: Uzyskanie informacji, że uczestnik który nie ukończył 18 lat, dopuszcza się aktów przemocy, autoagresji, używa alkoholu lub innych środków odurzających, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania wskazujące na demoralizację.

1. Natychmiastowe powiadomienie Kierownika jednostki o zaistniałym fakcie.
2. Wezwanie rodziców/opiekunów uczestnika i przekazanie im uzyskanej informacji, a następnie w ich obecności przeprowadzenie rozmowy z uczestnikiem.
3. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązanie uczestnika do zaniechania negatywnego postępowania, zaś rodziców/opiekunów bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem.
4. W toku interwencji profilaktycznej zaproponowanie rodzicom skierowania dziecka do specjalistycznej placówki i udziału dziecka w programie terapeutycznym.
5. Niezwłoczne udokumentowanie całego zdarzenia.
6. W przypadku odmówienia przez rodziców/opiekunów współpracy lub niestawienia się ich do placówki i napływania dalszych informacji o przejawach demoralizacji ich

dziecka – pisemne powiadomienie o zaistniałej sytuacji sądu rodzinnego lub policji (specjalisty ds. nieletnich).

7. W sytuacji wykorzystania wszystkich dostępnych oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami/opiekunami, ostrzeżenie uczestnika, spotkania, etc.) oraz gdy ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów – powiadomienie sądu rodzinnego lub policji i uzależnienie dalszego toku postępowania od uchwały rady pedagogicznej.
8. W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez uczestnika, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu postępowania karnego – niezwłoczne zawiadomienie o fakcie prokuratora lub policji.
9. Poinformowanie o zdarzeniu osoby nadzorującej kształcenie i wychowanie.
10. W przypadku gdy **uczestnik ukończył 18 lat**, przejawia zachowania świadczące o demoralizacji, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych czy popełnienie przestępstwa, postępowanie określa regulamin jednostki OHP.

PRZYPADEK 4: Uzyskanie informacji, że na terenie jednostki OHP znajduje się uczestnik będący pod wpływem alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych.

1. Natychmiastowe powiadomienie Kierownika jednostki o zaistniałym fakcie.
2. Odizolowanie uczestnika od reszty grupy, ale ze względów bezpieczeństwa niepozostawianie go samego oraz stworzenie warunków, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie.
3. Wezwanie lekarza/policji w celu stwierdzenia stanu trzeźwości lub odurzenia, ewentualnie udzielenia pomocy medycznej.
4. Powiadomienie rodziców/opiekunów uczestnika i zobowiązanie ich do niezwłocznego odebrania uczestnika z jednostki.
5. W przypadku odmówienia przez rodziców/opiekunów odebrania dziecka lub braku możliwości skontaktowania się z nimi – podjęcie decyzji odnośnie pozostania uczestnika w jednostce bądź przewiezienia go do placówki służby zdrowia albo przekazania go funkcjonariuszom policji (potwierdzone formą pisemną), po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia i w porozumieniu z lekarzem.
6. Zobowiązanie uczestnika do zaniechania negatywnego postępowania, zaś rodziców/opiekunów bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem.
7. W toku interwencji profilaktycznej zaproponowanie rodzicom skierowania dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym. W przypadku odmówienia przez rodziców/opiekunów współpracy lub niestawienia się ich do placówki i napływania dalszych informacji o powtarzaniu się zdarzeń – pisemne powiadomienie o sytuacji sądu rodzinnego lub policji (specjalisty ds. nieletnich) i uzależnienie dalszego toku postępowania od uchwały rady pedagogicznej.
8. Niezwłoczne udokumentowanie całego zdarzenia.
9. Poinformowanie o zdarzeniu osoby nadzorującej kształcenie i wychowanie.

Spożywanie alkoholu na terenie placówki przez uczestnika, który ukończył 17 lat, stanowi wykroczenie z art. 43 ust. 1 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. (t.j.Dz.U.19.0.2277 z p.z.) Należy o tym fakcie powiadomić policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tej instytucji.

PRZYPADEK 5: Znalezienie na terenie jednostki OHP substancji przypominającej wyglądem narkotyk.

1. Natychmiastowe powiadomienie Kierownika jednostki i policji o zaistniałym fakcie.
2. Przy zachowaniu środków ostrożności – zabezpieczenie substancji przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu policji.
3. Podjęcie próby (o ile jest ona możliwa w zakresie działań pedagogicznych) ustalenia, do kogo znaleziona substancja należy.
4. Przekazanie przybyłej policji zabezpieczonej substancji oraz informacji dotyczących szczegółów zdarzenia.
5. Niezwłoczne udokumentowanie całego zdarzenia.

PRZYPADEK 6: Podejrzanie, że uczestnik posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk.

1. W obecności innej osoby (drugiego wychowawcy, nauczyciela, pedagoga, Kierownika jednostki, etc.) zażądanie od uczestnika przekazania substancji, pokazania zawartości torby, plecaka oraz kieszeni (odzieży uczestnika), ew. innych przedmiotów budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną substancją. ***Wychowawca nie ma prawa samodzielnie wykonywać czynności przeszukania odzieży ani teczki uczestnika – jest to czynność zastrzeżona dla policji.***
2. Natychmiastowe powiadomienie Kierownika jednostki o zaistniałym fakcie.
3. Powiadomienie rodziców/opiekunów uczestnika i wezwanie ich do natychmiastowego stawiennictwa.
4. W przypadku odmówienia przez uczestnika przekazania wychowawcy substancji i pokazania zawartości teczki – wezwanie policji, która dokonuje przeszukania odzieży i przedmiotów należących do uczestnika oraz zabezpiecza znalezioną substancję, a następnie zabiera ją do ekspertyzy.
5. W przypadku dobrowolnego wydania przez uczestnika substancji – odpowiednie zabezpieczenie jej, a następnie przekazanie jej do jednostki policji, z uprzednim podjęciem próby ustalenia, w jaki sposób i od kogo, uczestnik nabył substancję.
6. Zapewnienie stałego nadzoru pedagoga/innego wychowawcy nad uczestnikiem do czasu przyjazdu policji.
7. Niezwłoczne udokumentowanie całego zdarzenia.
W przypadku uczestnika, który:

- posiada jakąkolwiek ilość środków odurzających lub substancji psychotropowych;
- wprowadza do obrotu środki odurzające;
- udziela innej osobie, ułatwia lub umożliwia ich użycie oraz nakłania do użycia;
- wytwarza i przetwarza środki odurzające, konieczne jest powiadomienie policji, gdyż każde z wymienionych zachowań jest:
 - 1) czynem karalnym w rozumieniu przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, jeśli sprawcą jest uczestnik, który ukończył 13 lat, a nie ukończył 17 lat – należy powiadomić policję lub sąd rodzinny;
 - 2) przestępstwem w przypadku uczestnika, który ukończył 17 lat – należy powiadomić policję lub prokuraturę.

Każdy przypadek popełnienia czynu karalnego przez osobę, która nie ukończyła 17 roku życia wymaga powiadomienia policji lub sądu rodzinnego, a każdy przypadek popełnienia przestępstwa przez osobę, która ukończyła 17 rok życia, prokuratora lub policji (art. 4 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz i art. 304 Kodeksu postępowania karnego).

PRZYPADEK 7: Podejrzanie/stwierdzenie sytuacji krzywdzenia (przemoc fizyczna, zastraszenie, wymuszenie, krzywdzenie psychiczne i emocjonalne, zaniedbywanie, niezaspokajanie podstawowych potrzeb biologicznych i psychicznych, wykorzystywanie seksualne) uczestnika.

1. Ustalenie okoliczności krzywdzenia (rozmowa z uczestnikiem, wywiad środowiskowy – kurator, pracodawca, rodzina, pedagog, etc.).
2. Niezwłoczne poinformowanie Kierownika jednostki.
3. Rozmowa z rodzicami mająca na uwadze dobro dziecka (ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji, gdy sprawcą przemocy/molestowania jest członek rodziny).
4. Pisemne poinformowanie sądu rodzinnego i policji.
5. Niezwłoczne udokumentowanie całego zdarzenia.
6. Poinformowanie o zdarzeniu osoby nadzorującej kształcenie i wychowanie.

PRZYPADEK 8: Uczestnik będący sprawcą czynu karalnego lub przestępstwa na terenie jednostki OHP.

1. Niezwłoczne powiadomienie Kierownika jednostki oraz policji.
2. Ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia.
3. Przekazanie sprawcy (o ile jest znany i przebywa na terenie placówki) Kierownikowi jednostki lub pedagogowi pod opiekę.
4. Powiadomienie rodziców/opiekunów uczestnika.
5. Zabezpieczenie ewentualnych dowodów przestępstwa lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich policji (np. sprawca rozboju na terenie placówki używa ostrego narzędzia i uciekając porzuca je lub porzuca jakiś przedmiot np. pochodzący z kradzieży).

6. Niezwłoczne powiadomienie policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna (kradzież, rozbój, uszkodzenie ciała, itp.) lub sprawca nie jest uczestnikiem OHP.
7. Niezwłoczne udokumentowanie całego zdarzenia.
8. Poinformowanie o zdarzeniu osoby nadzorującej kształcenie i wychowanie.
9. Niezwłoczne powiadomienie o sytuacji Wojewódzkiego Komendanta / Dyrektora CKiW.

PRZYPADK 9: Uczestnik, który stał się ofiarą czynu karalnego lub przestępstwa na terenie jednostki OHP.

1. Udzielenie pierwszej pomocy (przedmedycznej) oraz wezwanie lekarza w przypadku, gdy ofiara doznała obrażeń.
2. Natychmiastowe powiadomienie Kierownika jednostki OHP.
3. Powiadomienie rodziców/opiekunów uczestnika.
4. Niezwłoczne wezwanie policji w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa.
5. Niezwłoczne udokumentowanie całego zdarzenia.
6. Poinformowanie o zdarzeniu osoby nadzorującej kształcenie i wychowanie.
7. Niezwłoczne powiadomienie o sytuacji Wojewódzkiego Komendanta / Dyrektora CKiW.

W przypadku znalezienia na terenie placówki broni, materiałów wybuchowych, innych niebezpiecznych substancji lub przedmiotów, należy zapewnić bezpieczeństwo przebywającym na terenie placówki osobom, uniemożliwić dostęp osób postronnych do tych przedmiotów, wezwać policję - tel. 997 lub 112 oraz postępować wg przepisów dotyczących ochrony, bezpieczeństwa i higieny pracy.

PRZYPADK 10: Wtargnięcie na teren jednostki OHP osób obcych lub napastników, będących zagrożeniem porządku i/lub bezpieczeństwa uczestników.

1. Ustalenie powodów obecności osób obcych (bezpośrednia rozmowa).
2. Jeżeli wystąpiły wątpliwości co do wiarygodności osoby obcej i jej zachowanie jest niepokojące, zwrócić się do niej z prośbą o opuszczenie jednostki.
3. Jeżeli sytuacja nie ulega zmianie i osoba nadal pozostaje na terenie jednostki - poinformowanie Kierownika jednostki, który przekonuje osobę obcą by opuściła jednostkę. W przypadku agresywnego zachowania osoby obcej – poinformowanie policji (w szczególnych przypadkach - natychmiastowe odizolowanie młodzieży, chroniąc ją przed skutkami negatywnego zachowania osoby obcej).

W przypadku wtargnięcia napastników na teren jednostki OHP:

- Zachowanie spokoju.
- Poddanie się woli napastników - wykonywanie ściśle ich poleceń.
- Zwracanie się do uczestników i innych po imieniu (powoduje to personifikację osób w oczach napastników, zwraca ich uwagę na to, że mają do czynienia z ludźmi).

- Stałe pytanie napastników o pozwolenie, gdy chcemy zwrócić się do młodzieży z jakimś poleceniem.
- Kontrolowanie i panowanie nad własnymi emocjami i uspakajanie młodzieży.
- Dopóki nie zostanie wydane polecenie wyjścia:
 - dopilnowanie by uczestnicy nie wychodzili z pomieszczenia lub nie wyglądali przez drzwi i okna;
 - nakazanie uczestnikom by położyli się na podłodze;
 - ściśle wykonywanie poleceń grupy antyterrorystycznej w chwili podjęcia działań zmierzających do uwolnienia (należy być gotowym na surowe traktowanie przez policję – do momentu zidentyfikowania każdy może być uznawany za potencjalnego napastnika).
- Po zakończeniu akcji sprawdzenie stanu obecności uczestników, poinformowanie policji o braku któregoś z uczestników.
- Poinformowanie rodziców/opiekunów prawnych o zaistniałym zdarzeniu.

W przypadku sytuacji bezpośredniego kontaktu z napastnikiem:

- Uspokojenie młodzieży.
 - Dopilnowanie by młodzież wykonywała polecenia napastników spokojnie - gwałtowny ruch może zwiększyć agresję napastników.
 - W miarę możliwości - powiadomienie policji lub telefonu alarmowego.
 - Po zakończonej akcji:
 - sprawdzenie stanu osobowego uczestników;
 - zwrócenie uwagi na ew. uszkodzonych;
 - poinformowanie pogotowia ratunkowego/straży pożarnej/policji;
 - udzielenie pierwszej pomocy najbardziej potrzebującym;
 - zapewnienie wsparcia pedagogicznego osobom uczestniczącym w zdarzeniu;
 - poinformowanie rodziców/opiekunów prawnych o zaistniałym zdarzeniu.
4. Niezwłoczne udokumentowanie całego zdarzenia.

PRZYPADEK 11: Otrzymanie informacji o podłożeniu lub groźbie podłożenia niebezpiecznego ładunku (w tym np. ładunku wybuchowego) na terenie jednostki OHP.

1. Natychmiastowe zawiadomienie Kierownika jednostki OHP i policji/służb pomocniczych.
2. Do czasu przybycia policji akcją ewakuacyjną kieruje administrator obiektu, terenu lub osoba odpowiedzialna za jego bezpieczeństwo.
3. Po przybyciu policji ona przejmuje dalsze kierowanie akcją.
4. Bezwzględne zastosowanie się do poleceń policji.
5. Niezwłoczne udokumentowanie całego zdarzenia.

PRZYPADK 12: Zaistnienie klęski żywiołowej (np. pożar, powódź, awaria techniczna, rozpylenie na terenie jednostki OHP szkodliwej substancji toksycznej).

1. Pozostawanie z uczestnikami do czasu rozwiązania sytuacji.
2. Natychmiastowe poinformowanie Kierownika jednostki OHP.
3. Wyprowadzenie uczestników z miejsc zagrożenia.
4. Udzielenie pierwszej pomocy poszkodowanym uczestnikom i w miarę możliwości – usunięcie skutków zagrożenia.
5. Powiadomienie policji oraz, stosownie do rodzaju materiałów lub substancji, straży pożarnej, sanepid-u i w razie potrzeby pogotowia ratunkowego.
6. Wdrożenie procedur ewakuacji.
7. Z chwilą przybycia straży pożarnej podporządkowuje się poleceniom osoby kierującej akcją ratowniczą.
8. Niezwłoczne udokumentowanie całego zdarzenia.

PRZYPADK 13: Otrzymanie informacji o wystąpieniu choroby zakaźnej/zagrożenia epidemią.

1. Potwierdzenie wiadomości u rodziców/opiekunów prawnych – wychowawca oraz u lekarza lub dyżurującego inspektora sanitarnego – Kierownik jednostki.
2. Powiadomienie zwierzchnika, innych pracowników, uczestników i rodziców/opiekunów prawnych o wystąpieniu choroby zakaźnej i zagrożeniu epidemią - przestrzegać zaleceń służb sanitarnych.
3. Zorganizowanie spotkania z lekarzem chorób zakaźnych lub przedstawicielem Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej.
4. Niezwłoczne udokumentowanie całego zdarzenia.

PRZYPADK 14: Ujawnienie cyberprzemocy wśród uczestników.

1. Udzielenie wsparcia (zwł. psychologiczno-pedagogicznego) ofierze cyberprzemocy.
2. Niezwłoczne powiadomienie Kierownika jednostki OHP i przekazanie mu wszelkich informacji na temat zdarzenia.
3. Zabezpieczenie/zarejestrowanie dowodów przemocy (zanotowanie daty i czasu otrzymania materiału, treści wiadomości, w miarę możliwości danych nadawcy, adresu e-mail, nr-u telefonu komórkowego, adresu strony www na której pojawiły się szkodliwe treści, czy profil, wydruk e-mail, kopia krzywdzącej informacji w dokumencie Word, etc.).
4. Podjęcie próby ustalenia okoliczności zdarzenia oraz świadków i sprawcy/sprawców (rodzaj materiału, sposób i zasięg rozpowszechniania).
5. Poinformowanie rodziców/opiekunów ofiary i sprawcy, jeżeli jest on uczestnikiem OHP oraz zobowiązanie ich do ścisłego nadzoru.
6. Przeprowadzenie rozmowy ze sprawcą (jeżeli jest on uczestnikiem OHP) i zobowiązanie go do zaprzestania negatywnych, krzywdzących zachowań.

7. Poinformowanie sprawcy (jeżeli jest on uczestnikiem OHP) o środkach dyscyplinarnych wynikających z regulaminu jednostki OHP, stosownie do rozmiaru, rangi, czasu trwania szkody oraz świadomości szkodliwości czynu.
8. Poinformowanie policji i/lub sądu rodzinnego, jeśli doszło do złamania prawa.
9. Niezwłoczne udokumentowanie całego zdarzenia.

Jednostka OHP jest zobowiązana do powiadomienia policji i/lub sądu rodzinnego w przypadku przestępstw ściganych z urzędu.¹⁷

PRZYPADK 15: Uzyskanie informacji, że uczestnik podjął próbę samobójczą na terenie jednostki OHP:

1. Wezwanie pomocy (lekarz/policja/straż) i odizolowanie uczestnika od reszty grupy, jednak ze względów bezpieczeństwa niepozostawianie go samego.
2. Stworzenie uczestnikowi warunków niezagrażających jego życiu ani zdrowiu (w tym w miarę możliwości usunięcie wszystkiego, co mogłoby ułatwić uczestnikowi realizację zamiaru samobójczego).
3. Natychmiastowe poinformowanie o zaistniałym fakcie Kierownika jednostki oraz rodziców/opiekunów prawnych.
4. Wezwanie rodziców/opiekunów prawnych uczestnika i przekazanie im zebranych informacji o okolicznościach zdarzenia oraz zmobilizowanie do udzielenia wsparcia i wzmocnienia wzajemnych więzi.
5. Współpraca z kadrą jednostki w zakresie wdrażania zaleceń specjalisty (psychologa/psychiatry) i otoczenia wychowanka szczególną opieką oraz pomocą przy eliminowaniu problemów mogących przyczynić się do próby samobójczej.
6. W przypadku potrzeby, otoczenie specjalistyczną opieką pozostałych uczestników, na których sytuacja mogła mieć niekorzystny wpływ.
7. Dokonanie oceny dalszych zagrożeń, monitorowanie stanu psychicznego uczestnika, reagowanie na symptomy stresu i objawy depresji.
8. Niezwłoczne udokumentowanie zdarzenia, poinformowanie Wojewódzkiego Komendanta OHP/Komendanta Głównego OHP w przypadku CKiW OHP.
9. Podjęcie z osobą koordynującą kształcenie i wychowanie działań zmierzających do ustalenia przyczyn i podłoża powstałej sytuacji, a następnie do jej wyeliminowania w przyszłości.
10. We współpracy z pedagogiem – zaproponowanie rodzicom/opiekunom konsultacji wychowanka u specjalisty w celu przeprowadzenia badań i ewentualnego objęcia go programem terapeutycznym, ustalenie możliwie najbliższej placówki specjalistycznej i terminu konsultacji.
11. W przypadku odmówienia współpracy przez rodziców/opiekunów lub ich niestawiania się do placówki – pisemne powiadomienie o zaistniałej sytuacji sądu rodzinnego lub

¹⁷ Ściganie przestępstwa stalkingu odbywa się na wniosek **pokrzywdzonego**. W momencie złożenia wniosku, **postępowanie karne** dalej toczy się urzędu. W przypadku gdy pokrzywdzony targnie się na życie, postępowanie przygotowawcze wszczynane jest z urzędu.

policji (specjalisty ds. nieletnich) i przy pomocy kadry wychowawczej zapewnienie uczestnikowi możliwości konsultacji ze specjalistą psychologiem/psychiatrą.

12. Korzystanie z pomocy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, współpracujących z jednostką psychologów oraz wskazanych przez Wojewódzką Komendę specjalistów, np. psychologów policyjnych.

W przypadku samobójstwa uczestnika OHP na terenie jednostki należy postępować według powyższych zaleceń oraz wezwać policję w celu wykluczenia udziału osób trzecich.

PRZYPADEK 16: Wystąpienie sytuacji kryzysowej, traumatycznej (np. żałoba po śmierci uczestnika).

1. Poinformowanie kadry jednostki OHP.
2. Poinformowanie uczestników na forum grupy wychowawczej.
3. Przeprowadzenie z młodzieżą rozmowy o okolicznościach zdarzenia, (w tym uwzględniając życzenia rodziny uczestników poszkodowanych).
4. Stworzenie możliwości uczestniczenia w ceremoniach pogrzebowych, uroczystościach o charakterze „wspominkowym”.
5. Monitorowanie stanu psychicznego uczestników, ze szczególnym uwzględnieniem stresu pourazowego.
6. W konsultacji z pedagogiem/psychologiem – w razie potrzeby organizacja wsparcia zewnętrznego (ew. debriefingu).

PRZYPADEK 17: Wystąpienie zdarzenia zagrażającego zdrowiu i życiu uczestnika OHP, stanowiącego przypadek zbiorowy i/lub szczególnie niebezpieczny, trudny, ciężki bądź drastyczny¹⁸.

1. **Każdy pracownik OHP**, w przypadku podejrzenia, stwierdzenia lub uzyskania informacji o każdej sytuacji zagrażającej zdrowiu i życiu lub przestępczością i demoralizacją uczestnika OHP (w tym z wykorzystaniem mediów elektronicznych) jest zobowiązany do poinformowania Kierownika jednostki OHP.
2. **Kierownik jednostki OHP**, w przypadku podejrzenia, stwierdzenia lub uzyskania informacji o sytuacji niebezpiecznej, trudnej, ciężkiej lub drastycznej, bądź zbiorowej zagrażającej zdrowiu i życiu lub przestępczością i demoralizacją uczestnika OHP (w tym z wykorzystaniem mediów elektronicznych), jest zobowiązany do poinformowania Wojewódzkiego Komendanta OHP.
3. **Wojewódzki Komendant OHP/Dyrektor CKiW**, w przypadku podejrzenia, stwierdzenia lub uzyskania informacji o sytuacji szczególnie niebezpiecznej, trudnej, ciężkiej lub drastycznej, bądź zbiorowej zagrażającej zdrowiu i życiu lub

¹⁸ Obejmuje sytuacje lub podejrzenia sytuacji niezależnie od czasu i miejsca ich zaistnienia lub podejrzenia. W tym np. niebezpieczne upojenie substancjami szkodliwymi dla zdrowia i życia, szczególnie niepokojące akty demoralizacji, agresji i przemocy, gwałt, próba samobójcza, śmierć uczestnika, etc.

przestępczością i demoralizacją uczestnika OHP (w tym z wykorzystaniem mediów elektronicznych), jest zobowiązany do poinformowania Komendanta Głównego OHP.

4. **Procedura informowania** odbywa się **niezwłocznie** i posiada formę pisemną, poprzedzoną informacją telefoniczną lub bezpośrednią.
5. **Każdorazowy przypadek podejrzenia lub stwierdzenia** sytuacji zagrażającej zdrowiu i życiu lub przestępczością i demoralizacją uczestnika OHP (w tym z wykorzystaniem mediów elektronicznych) wymaga zbadania, udokumentowania i interwencji oraz monitorowania nakierowanego na obserwację, czy nie są podejmowane dalsze działania destruktywne oraz czy podjęte działania prewencyjne, korekcyjno-kompensacyjne, resocjalizacyjne przynoszą pożądane rezultaty.
6. **Przypadki objęte postępowaniem wyjaśniającym (np. policji, prokuratury)**, po zakończeniu działań wyjaśniających wymagają poinformowania zwierzchnika, zgodnie z właściwością przepływu informacji, o ostatecznym rozwiązaniu.

UWAGA:

Specyfikacja ww. przypadków i czynności interwencyjnych ma charakter ramowy. Ich uszczegółowienie jest dokonywane stosownie do indywidualnych czynników i warunków uzyskania informacji, zaistnienia zdarzeń i sytuacji lub podejrzenia ich zaistnienia.

Opracowano: Dorota Słomska Główny specjalista BKW KG OHP

Akceptował: Grzegorz Zajączkowski Dyrektor BKW KG OHP

PODSTAWA PRAWNA
(stan prawny na dzień 15 grudnia 2020 r.)

1. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j.Dz.U.20.0.1327).
2. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (t.j.20.0.910 z późn.zm.)
3. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (t.j.Dz.U.18.0.969) oraz przepisy wykonawcze w związku z ustawą.
4. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j.Dz.U.19.0.2277 z późn.zm).
5. Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (t.j.Dz.U.19.0.2182 z późn.zm.).
6. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j.Dz.U.20.02050).
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j.Dz.U.20.0.218 z późn.zm.).
8. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j.Dz.U.20.0.360 z późn.zm.).
9. Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (t.j.Dz.U.20.0.882 z późn.zm.).
10. Ustawa z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym (t.j.Dz.U.19.0.1158).
11. Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (t.j.Dz.U.20.0.729 z późn.zm.).
12. Konwencja o Prawach Dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. 1991r. nr 120 poz. 526).
13. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy z dnia 22 lipca 2011 r. (Dz.U.11.155.920).
14. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U.20.0.1449).
15. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 sierpnia 2015 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz.U.16.0.1154)
16. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 marca 2016 r. w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży (Dz.U.16.0.452).

**POTWIERDZENIE ZAPOZNANIA PRACOWNIKÓW
z Procedurą zapewnienia bezpieczeństwa młodzieży i ochrony jej przed
krzywdzeniem oraz postępowania w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia
uczestników OHP**

(przykład)

Nazwa i adres jednostki OHP:

Imię i nazwisko Kierownika jednostki:

Lp.	Nazwisko i imię pracownika	Stanowisko	Data	Podpis
1.				
2.				
...				

Potwierdzenie zawiera co najmniej ww. dane.

Jego konstrukcja i układ są ustalane przez Kierownika jednostki w konsultacji z kadrą i osobą koordynującą kształcenie i wychowanie (np. w układzie grup wychowawczych, porządku alfabetycznym, ewidencyjnym, rekrutacyjnym, etc.).

**POTWIERDZENIE ZAPOZNANIA RODZICÓW/OPIEKUNÓW PRAWNYCH
z Procedurą zapewnienia bezpieczeństwa młodzieży i ochrony jej przed
krzywdzeniem oraz postępowania w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia
uczestników OHP**

(przykład)

Nazwa i adres jednostki OHP:

Imię i nazwisko Kierownika jednostki:

.....

Lp.	Imię i nazwisko uczestnika	Imię i nazwisko rodziców/opiekunów	Data	Podpis
1				
2				
...				

Potwierdzenie zawiera co najmniej ww. dane.

Jego konstrukcja i układ są ustalane przez Kierownika jednostki w konsultacji z kadrą i osobą koordynującą kształcenie i wychowanie (np. w układzie grup wychowawczych, porządku alfabetycznym, ewidencyjnym, rekrutacyjnym, etc.).